

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2013. gada 20. jūnijā¹

Lieta C-309/12

**Maria Albertina Gomes Viana Novo,
Ezequiel Martins Dias,
Gabriel Inácio da Silva Fontes,
Marcelino Jorge dos Santos Simões,
Manuel Dourado Eusébio,
Alberto Martins Mineiro,
Armando Gomes de Faria,
José Fontes Cambas,
Alberto Martins do Alto,
José Manuel Silva Correia,
Marilde Marisa Moreira Marques Moita,
José Rodrigues Salgado Almeida,
Carlos Manuel Sousa Oliveira,
Manuel da Costa Moreira,
Paulo da Costa Moreira,
José Manuel Serra da Fonseca,
Ademar Daniel Lourenço Dias,
Ana Mafalda Azevedo Martins Ferreira**
pret
Fundo de Garantia Salarial IP

(Tribunal Central Administrativo Norte (Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā — Direktīva 80/987/EEK — Direktīva 2002/74/EK — 3. un 4. pants — Algas prasījumu garantija — Garantijas ierobežojums laikā — Attiešanās tikai uz prasījumiem, kuru samaksas termiņš ir iestājies sešu mēnešu laikā, pirms iesniegta prasība konstatēt darba devēja maksātnespēju — Darbinieku iepriekšēji iesniegtas prasības par viņiem neapmaksāto prasījumu samaksu un piespiedu piedziņu — Iedarbība

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 4. un 10. pantu Padomes 1980. gada 20. oktobra Direktīvā 80/987/EEK par darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā², ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīvu 2002/74/EK³.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 283, 23. lpp.

3 — OV L 270, 10. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 80/987”. Direktīva 80/987 ir kodificēta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīvu 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV L 283, 36. lpp.). Tomēr pēdējā minētā direktīva *ratione temporis* nav piemērojama pamatlietā.

2. Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *M. A. Gomes Viana Novo* un 17 citiem maksātnespējīga darba devēja darbiniekiem un *Fundo de Garantia Salarial IP* (Algu garantiju fonds)⁴ par algas prasījumiem, kurus *FGS* ir prasīts segt, pamatojoties uz Portugāles tiesību normām, ar ko transponēta Direktīva 80/987.

3. Šajā direktīvā, ar ko dalībvalstīm noteikts pienākums izveidot iestādi, kura garantē neizpildīto darbinieku algas prasījumu apmierināšanu to darba devēja maksātnespējas gadījumā⁵, dalībvalstīm tomēr ir atļauts ierobežot šo garantēšanas pienākumu laikā vai telpā alternatīvi vai kumulatīvi.

4. Pamatlieta ir par tiesībām ierobežot šo garantiju laikā. Portugāles likumdevējs ir izmantojis šīs tiesības, noteikdams atsauces periodu, kas atbilst sešiem mēnešiem pirms pieteikuma, lai panāktu, ka darba devējs tiesā tiek pasludināts par maksātnespējīgu⁶, vai pirms pieteikuma par samierināšanās procesu iesniegšanas.

5. *Tribunal Central Administrativo Norte* [Norti Centrālā administratīvā tiesa] (Portugāle) – kurā vērsās darba ņēmēji, kuriem ir algas prasījumi, kuru samaksas termiņš iestājies pirms atsauces perioda, – vaicā, vai tad, ja šie darba ņēmēji ir sākuši tiesvedību, lai panāktu, ka tiek noteikts viņu algas prasījumu apmērs, un lai panāktu tā piespiedu piedziņu, šis periods ir jānosaka, ņemot vērā datumu, kad celta prasība.

6. Šajos secinājumos es ierosinātu Tiesai nospriest, ka Direktīvas 80/987 3. un 4. pants kopā ar vienlīdzīgas attieksmes principu ir jāinterpretēt tādējādi, ka tie neliedz valsts tiesībās algas prasījumu garantiju darba devēja maksātnespējas gadījumā ierobežot līdz prasījumiem, kuru samaksas termiņš iestājies sešu mēnešu laikposmā pirms dienas, kad iesniegts pieteikums par maksātnespējas procesa sākšanu, ar nosacījumu, ka attiecībā uz darbiniekiem, kuri iepriekš ir sākuši tiesvedību, lai tiktu konstatēti viņu algas prasījumi, un kuri ir vērtīgi centušies panākt piespiedu piedziņu darba devēja maksātnespējas dēļ, šī atsauces perioda termiņš sākas ar lūgumu tiesā konstatēt šo prasījumu.

7. Turklāt atgādinu, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tā var šādi interpretēt savas valsts tiesības, un, ja nevar, tai jāatsakās pamatlietā šīs tiesības piemērot.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesības

8. Direktīvas 80/987 sākotnējā redakcijā tās 3. panta 1. punktā bija paredzēts, ka garantijas laikposmam ir jābūt pirms termiņa pēdējās dienas, ko dalībvalstis var izvēlēties no trijiem minētā panta 2. punktā uzskaitītajiem datumiem.

4 — Turpmāk tekstā — “*FGS*”.

5 — Komisijas 2011. gada 28. februāra Ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par konkrētu noteikumu īstenošanu un piemērošanu attiecībā uz Direktīvu 2008/94 (COM(2011) 84, galīgā redakcija) sniedz priekšstatu par to summu apmēru, kuras garantiju iestādes izmaksājušas no 2006. gada līdz 2009. gadam (skat. tehnisko pielikumu).

6 — Saskaņā ar iepriekš minētā ziņojuma 3. punktu sešas dalībvalstis (Bulgārijas Republika, Čehijas Republika, Dānijas Karaliste, Grieķijas Republika, Maltas Republika un Austrijas Republika) ir izraudzijušās identisku risinājumu, bet septiņas citas valstis (Īrija, Itālijas Republika, Kipras Republika, Latvijas Republika, Lietuvas Republika, Polijas Republika un Slovākijas Republika) ir noteikušas atsauces periodu, kas beidzas vienā laikā, bet ir ilgāks, un Beļģijas Karaliste ir izvēlējusies atšķirīgu atsauces dienu – uzņēmuma slēgšanas dienu. Citas divpadsmit valstis (Vācijas Federatīvā Republika, Igaunijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Luksemburgas Lielhercogiste, Ungārijas Republika, Nīderlandes Karaliste, Rumānija, Slovēnijas Republika, Somijas Republika, Zviedrijas Karaliste, kā arī Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste) nav noteikušas atsauces periodu. Skat. arī salīdzinošo tabulu ar nosaukumu “Limitations to the liability of the guarantee institutions (Implementation of Article 4 of Directive 2008/94/EC)”, ko Komisija izstrādājusi 2011. gada septembrī, pamatojoties uz 2007. gada janvāra pētījumu par Direktīvas 80/987 transponēšanu, kā arī uz dalībvalstu vēlāk sniegtajām ziņām.

9. Precīzāk, šajā 3. pantā bija noteikts:

“1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu iestādes, kas dod galvojumu, garantē to, ka apmierina darbinieku prasījumus attiecībā uz darba samaksu atbilstīgi darba līgumiem vai darba attiecībām un darba samaksu par laikposmu pirms norādītā datuma.

2. Pēc dalībvalstu izvēles 1. punktā minētais datums ir:

- vai nu diena, kad darba devējs kļūst maksātnespējīgs,
- vai diena, kad attiecīgajam darbiniekam izsniedz paziņojumu par darba līguma izbeigšanu darba devēja maksātnespējas dēļ,
- vai diena, kad darba devējs kļūst maksātnespējīgs, vai arī diena, kad pārtraukts darba līgums vai darba attiecības ar attiecīgo darbinieku darba devēja maksātnespējas dēļ.”

10. Ņemot vērā dalībvalstu izdarīto izvēli no šīm trijām iespējām, Direktīvas 80/987 sākotnējā redakcijā tās 4. panta 2. punktā bija noteikti nesamaksātie prasījumi, uz kuriem katrā ziņā jāattiecas garantēšanas pienākumam gadījumā, ja dalībvalsts saskaņā ar šī 4. panta 1. punktu nolemtu ierobežot to laikā.

11. Minētais 4. pants bija šāds:

“1. Dalībvalstīm ir tiesības ierobežot 3. pantā minēto iestāžu, kas dod galvojumu, atbildību.

2. Kad dalībvalstis īsteno 1. punktā minētās tiesības, tās:

- 3. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā minētajā gadījumā nodrošina darbinieku prasījumus attiecībā uz darba samaksu par pēdējiem trīs [trijiem] mēnešiem atbilstīgi darba līgumiem vai darba attiecībām sešos mēnešos pirms darba devēja maksātnespējas sākuma;
- 3. panta 2. punkta otrajā ievilkumā minētajā gadījumā nodrošina darbinieku prasījumus attiecībā uz darba samaksu par pēdējiem trīs [trijiem] mēnešiem atbilstīgi darba līgumiem vai darba attiecībām pirms dienas, kad darbiniekam izsniedz paziņojumu par darba līguma izbeigšanu darba devēja maksātnespējas dēļ;
- 3. panta 2. punkta trešajā ievilkumā minētajā gadījumā nodrošina darbinieku prasījumus attiecībā uz darba samaksu par pēdējiem 18 mēnešiem atbilstīgi darba līgumiem vai darba attiecībām pirms darba devēja maksātnespējas sākuma vai pirms dienas, kad darbiniekam izsniedz paziņojumu par darba līguma izbeigšanu darba devēja maksātnespējas dēļ. Šajā gadījumā dalībvalstis drīkst ierobežot saistības maksāt par darbu laikposmā, kas atbilst astoņām nedēļām vai vairākiem īsākiem laikposmiem, kuri kopā ilgst astoņas nedēļas.

[..]”

12. No tā laika Direktīvas 80/987 3. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darbinieku prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.

Prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis.”

13. Direktīvas 80/987 4. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstīm ir tiesības ierobežot 3. pantā minēto iestāžu, kas dod galvojumu, atbildību.

2. Ja dalībvalstis izmanto 1. punktā minēto izvēli, tās nosaka laikposma ilgumu, par kuru garantiju iestādei jāapmierina neapmaksātie prasījumi. Tomēr tas nevar būt īsāks par tādu laikposmu, kas aptver atbildību par pēdējiem trim darba attiecību mēnešiem pirms un/vai pēc 3. pantā minētās dienas. Dalībvalstis var iekļaut šo trīs mēnešus ilgo mazāko laikposmu pārskata laikposmā ar ilgumu, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem.

Dalībvalstis, kuru pārskata laikposms nav mazāks par 18 mēnešiem, var ierobežot to laikposmu, par kuru garantiju iestādes sedz neapmaksātos prasījumus, līdz astoņām nedēļām. Šādā gadījumā minimālā laikposma aprēķināšanai izmanto tos laikposmus, kas ir visizdevīgākie darbiniekam.”

14. Direktīvas 80/987 10. pantā ir noteikts:

“Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli:

a) veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu pārkāpumus [launprātīgu izmantošanu];

[..].”

B – Portugāles tiesības

15. 2003. gada 27. augusta Likuma Nr. 99/2003 – Darba likuma – 380. pantā ir paredzēts, ka darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu atbilstoši darba līgumiem un to aizskārumiem vai izbeigšanu, kurus nevar samaksāt darba devējs maksātnespējas vai ekonomisku grūtību dēļ, uzņemas segt un garantē FGS saskaņā ar speciālajos tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem.

16. 2004. gada 29. jūlija Likuma Nr. 35/2004 317. pantā ir noteikts, ka FGS garantē darba ņēmējam darba devēja saistību neizpildes gadījumā samaksāt prasījumus, kas izriet no darba līgumiem un to pārkāpuma vai izbeigšanas saskaņā ar nākamajos pantos noteikto.

17. Šī likuma 318. pantā, kurā precizēti gadījumi, uz ko šī garantija attiecas, ir paredzēts:

“1. [FGS] garantē iepriekšējā pantā minēto prasījumu samaksu gadījumos, kad tiesa atzīst darba devēju par maksātnespējīgu.

2. [FGS] garantē arī iepriekšējā punktā minētos prasījumus, kad ir īstenots 1998. gada 20. oktobra Dekrētlikumā Nr. 316/98 paredzētais samierināšanās process.

3. Neskarot iepriekšējā punktā minēto, gadījumos, kad samierināšanās process tiek izbeigts noraidīšanas vai izbeigšanas dēļ saskaņā ar 1998. gada 20. oktobra Dekrētlikuma Nr. 316/98 4. un 9. pantu un uzņēmuma darba ņēmēji ir pieprasījuši [FGS] garantēto prasījumu samaksu, tam ir jālūdz tiesu atzīt uzņēmumu par maksātnespējīgu.

4. Lai izpildītu iepriekš minētajos punktos noteikto, kamēr uzņēmumos strādā darba ņēmēji, [FGS] ir jāsaņem informācija:

a) no tiesām – par lūgumu sākt speciālo maksātnespējas procesu un par maksātnespējas atzīšanu;

b) no *Instituto de Apoio às Pequenas e Médias Empresas e ao Investimento* [Mazo un vidējo uzņēmumu un ieguldījumu atbalsta institūts] (*IAPMEI*) – par samierināšanās procesa sākšanu, tā noraidīšanu vai izbeigšanu.”

18. Tā paša likuma 319. pantā ir norādīti attiecīgie prasījumi:

“1. [*FGS*] garantē 317. pantā paredzēto prasījumu samaksu, kuru [samaksas] termiņš ir iestājies sešu mēnešu laikā pirms prasības celšanas vai iepriekšējā pantā minētā pieteikuma iesniegšanas.

2. Ja iepriekšējā punktā minētajā atsauces periodā minēto prasījumu nav vai to summa ir mazāka par maksimālo nākamā panta 1. punktā minēto summu, [*FGS*] garantē pēc minētā atsauces perioda radušos prasījumu samaksu līdz šai summai.

3. [*FGS*] garantē tikai to prasījumu samaksu, kuri ir pieprasīti, vēlākais, trīs mēnešus pirms to attiecīgā noilguma.”

19. No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka saskaņā ar valsts judikatūru, ja tiesa atzīst darba devēju par maksātnespējīgu, *FGS* garantē tādus algas prasījumus, kuru samaksas termiņš ir iestājies sešu mēnešu laikposmā pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas vai pieteikuma par samierināšanās procesu iesniegšanas.

II – Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

20. Tā kā prasītāju pamatlietā darba devējs bija pārstājis izmaksāt viņiem algas, viņi 2003. gada 15. septembrī izbeidza darba līgumu⁷, tad, 2004. gada 10. februārī vērsās *Tribunal de trabalho de Barcelos* [Barselušas Darba lietu tiesā] (Portugāle), lai panāktu, ka tiek noteikts viņu algas prasījumu apmērs, kā arī lai panāktu šo algas prasījumu piespiedu piedziņu. Prasītāju prasība tika pieņemta.

21. Tā kā lietas, kas ietilpa darba devēja mantā, nebija pietiekamas šo prasījumu apmierināšanai, prasītāji pamatlietā 2005. gada 28. novembrī ierosināja *Tribunal de comércio de Vila Nova de Gaia* [Vilanovas di Gajas Komerctiesā] (Portugāle) procesu, lai panāktu, ka tiek konstatēta minētā darba devēja maksātnespēja. Pēc tam, kad maksātnespēja bija konstatēta, algas prasījumi tika reģistrēti.

22. 2006. gada 26. jūlijā prasītāji pamatlietā lūdza *FGS* segt viņu prasījumus. Ar 2006. gada 21. un 26. decembra rīkojumiem *FGS* priekšsēdētājs noraidīja šos lūgumus, pamatojoties uz to, ka attiecīgie prasījumi ir radušies vairāk nekā sešus mēnešus pirms tam, kad ierosināts process darba devēja maksātnespējas konstatēšanai, proti, dienā, kura ir pirms Likuma Nr. 35/2004 319. panta 1. punktā paredzētā atsauces perioda.

23. Kad prasītāji pamatlietā lūdza šos rīkojumus atcelt, *Tribunal administrativo e fiscal do Porto* [Porto Administratīvā un nodokļu tiesa] (Portugāle) šo prasību noraidīja ar 2010. gada 18. marta nolēmumu.

24. Tad prasītāji pamatlietā cēla prasību *Tribunal Central Administrativo Norte*, kura nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Savienības tiesības attiecībā uz algas prasījumu garantiju darba devēja maksātnespējas gadījumā, it īpaši Direktīvas 80/987 4. un 10. pants, ir interpretējamas tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru tiek garantēti tikai tie prasījumi, kuri radušies [sešu mēnešu laikposmā] pirms prasības par darba devēja maksātnespējas atzīšanu celšanas, pat ja darba ņēmēji pret darba devēju ir cēlušī prasības *Tribunal do trabalho*, lūdzot to noteikt parāda summu un piespriet tā piedziņu?”

7 — Kā norāda Portugāles valdība, – izņemot *A. M. Azevedo Martins Ferreira*, kuras līgums esot beidzies 2004. gada 14. aprīlī.

III – Mans vērtējums

25. Mana pamatojuma galveno domu veido četri principi, kas izriet no Tiesas judikatūras par Direktīvas 80/987 interpretāciju.

26. Pirmkārt, saskaņā ar klasisku interpretācijas noteikumu Tiesa – ņemot vērā gadījumu, kuros dalībvalstīm ir tiesības ierobežot garantiju iestāžu maksājuma pienākumu līdz noteiktam laikposmam, atkāpes raksturu – ir apliecinājusi, ka attiecīgās tiesību normas ir jāinterpretē šauri⁸.

27. Ir svarīgi paturēt prātā, ka ar Direktīvu 80/987, kura attiecas uz darba ņēmēju aizsardzību darba devēja maksātspējas gadījumā, principā ir noteikts, ka darbiniekiem ir tiesības uz garantiju attiecībā uz to, ka viņiem tiks segti neapmaksātie prasījumi saistībā ar darba samaksu par laikposmu pirms vai attiecīgā gadījumā, pēc dienas, ko noteikušas dalībvalstis⁹.

28. Šīs direktīvas 4. pantā dalībvalstīm tikai izņēmuma kārtā ir atļauts ierobežot garantijas laikposmu un tāpat ar to saistīto garantiju iestāžu maksājuma pienākumu, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta minimāla garantija, kuras noteikumi atkarīgi no atsauces datuma, ko tās izvēlējušās saskaņā ar minētās direktīvas 3. pantu.

29. Otrkārt, Tiesa ir ierobežojusi dalībvalstu rīcības brīvību, lai ņemtu vērā Direktīvas 80/987 sociālo mērķi, neskarot labvēlīgākas tiesību normas, kas ietvertas dalībvalstu tiesību aktos, Eiropas Savienības mērogā nodrošināt darbiniekiem minimālu aizsardzību darba devēja maksātspējas gadījumā, ieviešot minimālas garantijas, lai segtu neapmaksātos prasījumus, kas izriet no darba līgumiem vai darba tiesiskajām attiecībām un kas saistīti ar darba samaksu par noteiktu laikposmu¹⁰.

30. Piemērojot kopā šos divus pirmos principus, rodas divējādas būtiskas sekas.

31. Pirmkārt, vienīgie iespējamie ierobežojumi darbinieka tiesībām uz minimālu garantiju ir ierobežojumi, kuri skaidri paredzēti Direktīvas 80/987 4. panta 2. un 3. punktā. Tā kā šie ierobežojumi attiecas vai nu tikai uz to, cik ilgs ir laikposms, kurā notiek maksājums, vai arī tikai uz šī maksājuma apmēru, no tā izriet, ka Direktīva 80/987 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā maksātspējīga darba devēja darba ņēmēju iespējai pilnībā atsaukties uz savām tiesībām uz to, ka tiek segti neapmaksātie prasījumi, ir noteikts pienākums reģistrēties par darba meklētāju¹¹.

32. Otrkārt, pat ja valsts tiesībās paredzētie ierobežojumi ietilpst vienā vai otrā no abām kategorijām, kas atkāpes veidā pieļautas Direktīvas 80/987 4. pantā, to dēļ nedrīkst mazināties vai zust ar šo direktīvu nodrošinātā minimālā aizsardzība.

8 — Skat. 1998. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-125/97 *Regeling* (*Recueil*, I-4493. lpp., 20. punkts), 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-201/01 *Walcher* (*Recueil*, I-8827. lpp., 38. punkts) un 2011. gada 17. novembra spriedumu lietā C-435/10 *van Ardenne* (Krājums, I-11705. lpp., 31. un 34. punkts).

9 — Skat. Direktīvas 80/987 3. panta 2. punktu.

10 — Šajā ziņā skat. 1997. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-373/95 *Maso* u.c. (*Recueil*, I-4051. lpp., 56. punkts), spriedumu lietā *Regeling* (minēts iepriekš, 3., 20. un 21. punkts), 1999. gada 16. decembra spriedumu lietā C-198/98 *Everson* un *Barrass* (*Recueil*, I-8903. lpp., 3. un 20. punkts), 2003. gada 15. maija spriedumu lietā C-160/01 *Mau* (*Recueil*, I-4791. lpp., 3. un 42. punkts), spriedumu lietā *Walcher* (minēts iepriekš, 38. punkts), 2004. gada 4. marta spriedumu apvienotajās lietās C-19/01, C-50/01 un C-84/01 *Barsotti* u.c. (*Recueil*, I-2005. lpp., 35. punkts), 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-69/08 *Visciano* (Krājums, I-6741. lpp., 27. punkts), 2011. gada 10. februāra spriedumu lietā C-30/10 *Andersson* (Krājums, I-513. lpp., 25. punkts), kā arī spriedumu lietā *van Ardenne* (minēts iepriekš, 27. un 34. punkts).

11 — Skat. spriedumu lietā *van Ardenne* (minēts iepriekš, 35. punkts).

33. Šī prasība it īpaši ietekmē noteikumus par to maksājumu ņemšanu vērā, kurus darba devējs veicis laikposmā, uz ko attiecas garantija. Tādējādi ticis atzīts, ka darba samaksa, kas darba ņēmējiem izmaksāta šajā laikposmā, nevar tikt atskaitīta no maksimālā apmēra, kādu dalībvalsts noteikusi neapmaksāto prasījumu garantijai¹², un ka tad, ja darba ņēmējam attiecībā pret darba devēju vienlaikus ir gan prasījumi par nodarbinātības laika posmiem pirms atsauces perioda, gan prasījumi, kuri attiecas uz pašu atsauces periodu, tad šī darba samaksa ir jāpiemēro prioritāri attiecībā uz agrākajiem prasījumiem¹³.

34. Pēc tās pašas loģikas Tiesa arī ir nospriedusi, ka jēdzienā “darba attiecības” Direktīvas 80/987 3. un 4. panta izpratnē nedrīkst tikt ietverti laikposmi, kuri pēc to rakstura nevar radīt neapmaksātus algas prasījumus, piemēram, laikposms, kurā darba tiesiskās attiecības ir apturētas bērna kopšanas atvaļinājuma dēļ¹⁴.

35. Treškārt, Tiesa ir atzinusi, ka nosacījumi Direktīvā 80/987 paredzētās garantijas piešķiršanai ir nošķirti no neapmaksāto prasījumu, uz kuriem attiecas garantija, noteikšanas¹⁵. No tā izriet, – ja garantija nevar tikt piešķirta pirms lēmuma sākt kolektīvu procesu, kurš pamatots ar darba devēja maksātnespēju, vai – gadījumā, ja aktīvi nav pietiekami, – pirms konstatējuma par uzņēmuma galīgu slēgšanu, tad laikposms, kurā ir garantēti neapmaksātie algas prasījumi, netiek obligāti noteikts no šī lēmuma dienas.

36. Pamatojoties uz šo principu, Tiesa ir nospriedusi, ka ar darba devēja maksātnespējas sākuma dienu Direktīvas 80/987 sākotnējā redakcijā 4. panta 2. punkta izpratnē, ir jāsaprot nevis datums, kurā pieņemts lēmums attiecībā uz pieteikumu sākt maksātnespējas procesu, bet gan datums, kurā iesniegts pieteikums par šīs procedūras sākšanu¹⁶. Šo risinājumu tā ir pamatojusi ar norādi, ka lēmums sākt minēto procesu var tikt pieņemts ilgu laiku pēc tam, kad beigušies nodarbinātības laika posmi, uz kuriem attiekušies neizmaksātā darba samaksa, tādējādi šīs darba samaksas izmaksāšana ar Direktīvu 80/987 vispār nevar tikt garantēta tādu iemeslu dēļ, kas nebūtu saistīti ar darba ņēmēju rīcību.

37. Ceturtkārt, Tiesa ir paredzējusi noteikumu, ka valsts tiesībās atzītajām tiesībām precizēt garantiju iestādes pārņemtus maksājumus ir prasīts ievērot pamattiesības, kuru vidū it īpaši ir vispārējais vienlīdzības princips¹⁷, saskaņā ar kuru salīdzināmas situācijas nevar tikt vērtētas atšķirīgi, ja vien šī atšķirība nav objektīvi pamatota¹⁸.

38. No tā it īpaši ir secināms, ka tad, ja saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu likumos paredzētos pabalstus, kuri pienākas darba līguma izbeigšanas dēļ – kas atzīts ar spriedumu – darba devēja maksātnespējas gadījumā pārņem garantiju iestāde, tad tādi paši pabalsti, kas atzīti līgumā starp darba ņēmēju un darba devēju, kurš noslēgts tiesneša klātbūtnē un kuru ratificējusi tiesu iestāde, ir jāvērtē tāpat¹⁹.

12 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Barsotti* u.c. (minēts iepriekš, 38. punkts).

13 — Skat. spriedumu lietā *Regeling* (minēts iepriekš, 21. un 22. punkts).

14 — Skat. spriedumu lietā *Mau* (minēts iepriekš, 39.–44., kā arī 52. un 53. punkts).

15 — Skat. 1997. gada 10. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-94/95 un C-95/95 *Bonifaci* u.c. un *Berto* u.c. (*Recueil*, I-3969. lpp., 39. punkts), kā arī spriedumu lietā *Maso* u.c. (minēts iepriekš, 49. punkts).

16 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Bonifaci* u.c. un *Berto* u.c. (minēts iepriekš, 42. un 44. punkts), spriedumu lietā *Maso* u.c. (minēts iepriekš, 52. un 54. punkts), kā arī spriedumu lietā *Mau* (minēts iepriekš, 22., 47. un 48. punkts).

17 — Skat. 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-442/00 *Rodríguez Caballero* (*Recueil*, I-11915. lpp., 29.–32. punkts) un 2004. gada 16. decembra spriedumu lietā C-520/03 *Olaso Valero* (Krājums, I-12065. lpp., 34. punkts), 2005. gada 13. decembra rīkojumu lietā C-177/05 *Guerrero Pecino* (Krājums, I-10887. lpp., 26. punkts), 2006. gada 7. septembra spriedumu lietā C-81/05 *Cordero Alonso* (Krājums, I-7569. lpp., 37. punkts), 2008. gada 17. janvāra spriedumu lietā C-246/06 *Velasco Navarro* (Krājums, I-105. lpp., 35. punkts), kā arī 2008. gada 21. februāra spriedumu lietā C-498/06 *Robledillo Núñez* (Krājums, I-921. lpp., 30. punkts).

18 — Skat. spriedumu lietā *Rodríguez Caballero* (minēts iepriekš, 32. punkts), spriedumu lietā *Olaso Valero* (minēts iepriekš, 34. punkts), rīkojumu lietā *Guerrero Pecino* (minēts iepriekš, 26. punkts), kā arī spriedumus lietā *Cordero Alonso* (minēts iepriekš, 37. punkts) un lietā *Velasco Navarro* (minēts iepriekš, 36. punkts).

19 — Skat. spriedumu lietā *Cordero Alonso* (minēts iepriekš, 42. punkts).

39. Tieši balstoties uz šiem principiem, kuri reglamentē Direktīvas 80/987 interpretāciju, meklēšu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu.

40. Attiecībā uz pamatlietu no lietas materiāliem izriet, ka prasītājiem pamatlietā ir atteikts izmaksāt visu darba samaksu par viņu darba tiesisko attiecību trijiem pēdējiem mēnešiem, tādēļ ka viņu algas prasījumu samaksas termiņš bija iestājies vairāk nekā sešus mēnešus pirms dienas, kad iesniegts pieteikums par darba devēja maksātnespējas atzišanu, ko Portugāles likumdevējs ir noteicis par atsaucē perioda beigām.

41. Ja Direktīvā 80/987 tās sākotnējā redakcijā dalībvalstīm bija paredzēta izvēle tikai no trijiem datumiem, kuri izsmēloši uzskaitīti šīs direktīvas 3. panta 2. punktā un kuri saistīti ar darba devēja maksātnespējas sākumu vai ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, tad Direktīvā 2002/74 šie trīs minētie datumi ir svītroti un dalībvalstīm ir dota pilnīgi brīva izvēle, nosakot atsaucē dienu, liekot paredzēt atšķirīgu minimālo garantijas laikposmu atbilstoši izvēlētajam ilgumam.

42. Tādējādi, ja dalībvalstis ir nodomājušas izmantot savas tiesības ierobežot garantiju laikā, tās var minimālo triju mēnešu garantiju iekļaut sešu mēnešu laikposmā pirms atsaucē datuma vai pēc tā. Dalībvalstīm arī ir tiesības paredzēt minimālu garantiju, kas ierobežota līdz astoņām nedēļām, bet ar nosacījumu, ka šī garantija ietilpst garākā, vismaz astoņpadsmit mēnešus ilgā laikposmā.

43. Nav šaubu, ka Direktīva 80/987 neliedz dalībvalstij par atsaucē perioda sākumu vai beigām²⁰ noteikt dienu, kurā iesniegta prasība konstatēt darba devēja maksātnespēju²¹. Ja attiecīgā dalībvalsts izvēlas izmantot tiesības ierobežot garantiju laikā, nekā tai turklāt neliedz ierobežot atsaucē periodu līdz sešiem mēnešiem, ja vien tā garantē darba samaksu par pēdējiem trijiem darba tiesisko attiecību mēnešiem, kā tas paredzēts Portugāles tiesībās.

44. Šajā ziņā jāatgādina, ka Direktīvas 80/987 sākotnējā redakcijā tās 3. panta 2. punktā dalībvalstīm bija skaidri atļauts par atsaucē perioda beigām izvēlēties dienu, kad ir “darba devēja maksātnespējas sākums”, un ka saskaņā ar interpretāciju, ko tam sniegusi Tiesa, šī diena ir jāsaprot tādējādi, ka tā ir diena, kad tiek iesniegts pieteikums par maksātnespējas procesa sākšanu²².

45. Tādējādi Savienības likumdevējs dalībvalstīm ir atstājis lielu brīvību, ļaujot tām jebkurā dienā noteikt minimālo garantijas laikposmu attiecībā uz pēdējiem trijiem darba tiesisko attiecību mēnešiem, kā arī attiecīgā gadījumā – noteikt atsaucē periodu, kurā tās iekļauj šo minimālo laikposmu. Praksē liels vairums dalībvalstu, kuras nosaka atsaucē periodu, nosaka to pēc dienas, kad ir darba devēja maksātnespējas sākums²³.

20 — Šīs direktīvas 3. panta 2. punktā dalībvalstīm ir atļauts noteikt garantijas laikposmu “pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc” datuma, ko dalībvalstis būs noteikušas.

21 — Šajā ziņā skat. 2013. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-247/12 *Mustafa*, kurš pieņemts jautājumā par tiesisko regulējumu, kurā garantija paredzēta tikai attiecībā uz prasījumiem, kuri radušies, pirms Komercreģistrā ticis reģistrēts tiesas nolēmums, ar ko tiek sākts sanācības process.

22 — Skat. 16. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

23 — Skat. 5. zemsvītras piezīmi.

46. Pēdējā minētā izvēle tomēr rada zināmas principiālas grūtības saistībā ar nepieciešamību ievērot Direktīvas 80/987 mērķi. Ja pieteikums par maksātnespējas procesa sākšanu tiek iesniegts ilgi pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas, tad darbiniekiem garantija var tikt liegta, pat ja tiktu pierādīts, ka darba samaksas neizmaksāšana ir saistīta ar darba devēja maksātnespēju. Gluži pretēji, ja zināmu laiku pēc tam, kad iesniegts pieteikums par kolektīvās kompensēšanas procedūras sākšanu, uzņēmuma darbība turpinās, tad neapmaksātie algas prasījumi var attiekties uz laikposmiem, kas ir acīmredzami vēlāki par minētā pieteikuma iesniegšanas dienu²⁴.

47. Tomēr dalībvalstīm piemītošā rīcības brīvība nav bezgalīga. Gluži pretēji, tā noteikti ir ierobežota ar pamatprasību vienveidīgi piemērot Savienības tiesības, ar nepieciešamību saglabāt direktīvas lietderīgo iedarbību un ar prasībām, kas izriet no pamattiesību aizsardzības, kuras dalībvalstīm ir saistošas visos gadījumos, kad tām jāpiemēro Savienības tiesības.

48. Uzskatu, ka valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, kurā nav paredzēta garantija attiecībā uz neapmaksātajiem algas prasījumiem, kuri radušies vairāk nekā sešus mēnešus pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas, pat ja darba ņēmēji ir ievērojuši rūpību, lai saņemtu šo prasījumu samaksu, apdraud Direktīvas 80/987 lietderīgo iedarbību un neatbilst pamattiesībām.

49. Vispirms jau šāds tiesiskais regulējums neatbilst Direktīvas 80/987 sociālajam mērķim, jo, kā uzsver Komisija, atsaucēs perioda ierobežošana līdz sešiem mēnešiem pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas var izraisīt to, ka bez garantijas paliek visi neapmaksātie algas prasījumi, neraugoties uz attiecīgo darba ņēmēju rūpību.

50. Šajā ziņā ir svarīgi atgādināt, ka aizsardzība, kas piešķirta attiecībā uz algas prasījumiem, ir izskaidrojama ar šo prasījumu uzturlīdzekļu raksturu; visbiežāk tie ļauj darbiniekam nodrošināt sev un savai ģimenei iztiku. Saistībā ar ekonomisko un finanšu krīzi, kas skar Savienību kopumā un atsevišķas dalībvalstis īpaši, man šķiet, ka sevišķi ir jāatceras šī algas prasījumiem raksturīgā īpašība un jāpatur prātā cilvēciski sarežģītās situācijas, kādās nonāk darba ņēmēji, kad tie nevar saņemt samaksu, kura tiem pienākas.

51. Tā man liek domāt vēl viens, tikpat būtisks apsvērums – tas attiecas uz vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu.

52. Saskaņā ar Portugāles valdības sniegtajām ziņām no 31 darbinieka, ko šī sabiedrība nodarbināja, 18 vairs nesaņēma algas kopš 2003. gada marta, vienam darba ņēmējam tās tika pārtraukts maksāts 2004. gada 1. aprīlī un pārējie 12 pakāpeniski vairs nesaņēma algu no dažādiem datumiem 2005. un 2006. gadā.

53. Minētā valdība turklāt norāda, ka 17 no 18 darbiniekiem, kuri vairs nesaņēma darba samaksu kopš 2003. gada marta, izbeidza darba līgumu 2003. gada 15. septembrī, bet astoņpadsmitā darbinieka līgums beidzās 2004. gada 14. aprīlī. Darba ņēmējs, kuram vairs netika maksāts kopš 2004. gada 1. aprīļa, izbeidza līgumu 2004. gada 30. septembrī, un pārējo darba ņēmēju darba līgumi beidzās 2006. gada 5. maijā, pēc tam, kad bija iesniegts pieteikums par maksātnespējas procesa sākšanu attiecībā uz maksātnespējas administratora lēmumu uzņēmuma galīgās slēgšanas dēļ.

24 — Šajā ziņā skat. Estelmann, M., "Europarechtliche Probleme des Drei-Monatszeitraums nach § 183 SGB III", no: *Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht*, 2003, Nr. 11–12, 460. lpp., kurā šī neprecizitāte atzīta par "zentraler Schwachpunkt der Regelung". Skat. arī komentāru par spriedumiem apvienotajās lietās *Bonifaci* u.c. un *Berto* u.c. un lietā *Maso* u.c. (minēti iepriekš), kā arī par 1997. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-261/95 *Palmisani* (*Recueil*, I-4025. lpp.), ko sniegusi *Ayşe Odman, N.*, *Common Market Law Review*, 1998, 1395. lpp., kura uzskata, ka "the achievement or the purpose of the Directive [80/987] to secure a minimum amount of guarantee to the employees who are in this situation will be seriously endangered with the placement of temporal limits starting from the date of the onset of insolvency, especially if the Member State chooses to apply the minimum period which is six months prior to the date of the onset of insolvency" (1409. lpp.). Pēc šīs autore uzskatiem, "[a]s long as the causal link exists between the notice of dismissal or the discontinuation of the contract of employment or the employment relationship and the state of insolvency as described in Article 2(2) [of the Directive 80/987], the guarantee envisaged by [this] Directive should be granted to the employee" (1410. lpp.).

54. Tā kā atsaucē perioda ritējums sākās 2005. gada 28. maijā, proti, sešus mēnešus pirms dienas, kad tika iesniegts pieteikums par darba devēja maksātspējas atzīšanu, uz neizmaksātās darba samaksas garantiju varēja pretendēt tikai darbinieki, kuru darba līgumi minētajā dienā vēl nebija izbeigti. Savukārt darbinieki, kuru līgums bija izbeigts vairāk nekā trīs mēnešus iepriekš, piemēram, *M. A. Gomes Viana Novo*, gluži pretēji, nevarēja pretendēt ne uz vienu pabalstu.

55. No tā izrietošā atšķirīgā attieksme man nešķiet pamatota ar objektīvu situācijas atšķirību. Protams, dalībvalstīm Direktīvas 80/987 4. pantā piešķirtās tiesības trīs mēnešus ilgo minimālo garantijas laikposmu iekļaut atsaucē periodā noteikti rada atšķirīgu attieksmi starp darbiniekiem atkarībā no dienas, kurā ir pēdējie trīs viņu darba tiesisko attiecību mēneši. Tomēr neredzu iemeslu, kādēļ laika kritērijam vajadzētu būt tik nozīmīgam, lai pamatotu atšķirīgu attieksmi atkarībā no tā, vai darbinieki ir tieši cēluši prasību par maksātspējas atzīšanu vai iepriekš ir sākuši tiesvedību, lai tiesā tiktu konstatēti viņu prasījumi un lai panāktu šo prasījumu piespiedu piedziņu.

56. Lai pierādītu, ka situācijas ir pilnīgi salīdzināmas, ir jāatgriežas pie tiesas sēdē apspriestā jautājuma par attiecīgo darbinieku un viņu darba devēja īpašo stāvokli 2003. gada beigās, brīdī, kad šie darbinieki nolēma izbeigt darba līgumu.

57. Visupirms, šie darbinieki nonāca vienkāršas izvēles priekšā – vai nu *Tribunal de trabalho* prasīt savu prasījumu segšanu, ja viņu darba devējs būtu maksātspējīgs, vai arī, pretējā gadījumā, *Tribunal de comércio* prasīt maksātspējas procesa sākšanu, lai saņemtu FGS garantiju.

58. Lai cik šis izklāsts nebūtu vienkāršs, tas ir pilnīgi maldinošs. Patiesībā jautājumā, vai darba devējs ir maksātspējīgs piemērojamo valsts tiesību aktu izpratnē, ir nepieciešams smalks juridiskais vērtējums, pamatojoties uz sarežģītiem datiem.

59. Vairumā gadījumu darbiniekiem šie dati nav zināmi un viņi nezina sava darba devēja reālo finansiālo stāvokli, tādējādi viņi nespēj noteikt, vai algas netiek maksātas pārejošu grūtību dēļ naudas plūsmā vai arī finansiālā stāvokļa dēļ, kurā ir lieli un ilgstoši parādi.

60. Turklāt tikai pēc tam, kad prasībās par samaksu un par piespiedu piedziņu ir atklāts, ka uzņēmums nespēj segt šos maksājamus parādus, tiek konstatēta maksātspēja, bieži vien ar atpakaļejošu spēku.

61. Lai gan Portugāles tiesībās nav izmantota neapmaksāto prasījumu piedziņas procedūra, iepriekšēja procedūra ir nosacījums prasībai atzīt maksātspēju; šajos apstākļos nesaprotu, kā prasītājiem pamatlietā varētu tikt pārņemts, ka viņi iepriekš cēluši prasību par samaksu un par piespiedu piedziņu – kas noteikti veicināja viņu darba devēja maksātspējas atklāšanu –, nevis tieši prasījuši atzīt maksātspēju, pamatojoties uz analīzi, kurā noteikti ir minējumi.

62. Tāpat piebilde, ka maksātspējas procesa sākšana ir būtiska darbība, kuras rezultātā darba devējs tiek daļēji vai pilnībā atstādināts no darbības un ko darbinieks tāpat nevar prasīt pavirši, ja viņa rīcībā nav pierādījumu, kuri viņam ļauj uzskatīt, ka viņa bijušajam darba devējam nav pietiekamu aktīvu kompensēšanai. Pat pieņemot, ka viņiem bijis zināms sava darba devēja stāvoklis, darbiniekiem nevar tikt pārņemts, ka viņi, lai panāktu savu prasījumu segšanu, vismaz sākumā izvēlējušies izmantot Kopienu tiesību aizsardzības līdzekļus varbūt tādēļ, ka leģitīmi ņēmuši vērā stāvokli, kādā ir pārējie darba ņēmēji, kuru algas joprojām tika izmaksātas, vai arī ņēmuši vērā iespējamību, ka uzņēmuma darbība tiks atsākta.

63. Nav viegli attaisnot to, kāpēc darbiniekiem, kuriem pirmajiem tika pārtraukts maksāt un kuri cēluši prasību par maksātspējas atzīšanu, būtu atņemtas tiesības uz minimālo garantiju, bet darbinieki, kuriem tika maksāts ilgāk un kuri prasību necēla, varētu šo garantiju izmantot.

64. Šādos apstākļos domāju, ka neiekļaušana, kura izriet no Likuma Nr. 35/2004 319. panta saskaņā ar valsts tiesas interpretāciju, neatbilst Direktīvai 80/987 kopā ar vienlīdzīgas attieksmes principu.

65. Manuprāt, tādējādi garantijai vajadzēja būt piemērojamai, tiklīdz bija pierādīts, ka algas prasījumi, kuru segšanu darba ņēmēji prasījuši, nevar tikt piedzīti viņu darba devēja maksātspējas dēļ. Uzskatu par lietderīgu šajā ziņā precizēt, ka no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu skaidri izriet, ka atteikšanās pārņemt prasījumus bija pamatota vienīgi ar to, ka šie prasījumi neietilpstot atsaucē periodā, nevis ar saiknes neesamību starp minētajiem prasījumiem un darba devēja maksātspēju²⁵.

66. Jauna algas prasījumu aizsardzības metode, saskaņā ar kuru šos prasījumus darba devēja maksātspējas gadījumā garantē trešā iestāde, tika izstrādāta, lai mazinātu tradicionālo aizsardzības mehānismu trūkumus, piemēram, likumiskās priekšrocības, kas neļāva darba ņēmējiem panākt, lai viņiem tiktu samaksātas neizmaksātās algas bankrota gadījumos, kuriem raksturīgi niecīgi realizējamie aktīvi vai pat jebkādu aktīvu neesamība²⁶. Garantijas atteikums prasījumam, ko tomēr nav bijis iespējams segt darba devēja maksātspējas dēļ, rada būtisku robu šajā darbinieku minimālajā aizsardzībā, kādu vēlējies paredzēt Savienības likumdevējs.

67. Pirms precīzāka atbildes, kādu ierosinu sniegt iesniedzējtiesai, izklāsta es vēlētos pieminēt divus attiecīgi Vācijas un Portugāles valdību izvirzītus iebildumus, lai pēc tam tos noraidītu.

68. Vācijas valdība kā izšķirošu argumentu norāda, ka Direktīvā 80/987, salīdzinājumā ar tās sākotnējo redakciju, dalībvalstīm ticis dots vēl vairāk rīcības brīvības līdzekļu izvēlē darbinieku aizsardzībai darba devēja maksātspējas gadījumā, jo atbilstoši šīs direktīvas 3. panta otrajai daļai dalībvalstis pašlaik pilnīgi pēc saviem ieskatiem var noteikt dienu, kas veido atsaucē periodu. Tomēr piebildīšu, ka Komisija šo grozījumu ir pamatojusi vienīgi ar vēlmi vienkāršot metodi, kas tiek uzskatīta par “nevajadzīgi sarežģītu”²⁷, precizējama, ka ar vienkāršāku redakciju varētu “sasniegt *to pašu* [28] rezultātu darba ņēmēju aizsardzībai”²⁹. Tādējādi šis grozījums nekādā ziņā nevar pamatot, ka tiek samazināta darba devēja maksātspējas gadījumā darbiniekiem sniegtās aizsardzības pakāpe. Turklāt piebildīšu, ka ar Direktīvu 2002/74 vienlaikus tika paredzēta iespēja attiecināt šo garantiju arī uz prasījumiem pēc atsaucē datuma, lai attiecīgā gadījumā tie attiektos uz algām, kuras joprojām pienākas, ja maksātspējas procesa laikā uzņēmuma darbība turpinās³⁰.

69. Savukārt Portugāles valdība vērš uzmanību uz to, ka FGS iesaistīšanos nevar panākt ar prasību par samaksu, kura celta *Tribunal de trabalho*, jo šāda prasība var būt un var nebūt pamatota ar darba devēja smagu ekonomisko stāvokli vai maksātspēju. Tomēr, kā esmu atgādinājis iepriekš³¹, Tiesa ir centusies nošķirt Direktīvā 80/987 paredzētos garantijas saņemšanas nosacījumus no neapmaksāto prasījumu, uz kuriem attiecas garantija, noteikšanas. Ja garantiju iestāde tiešām var iesaistīties vienīgi pēc lēmuma sākt maksātspējas procesu, tas neliedz šai iestādei, tiklīdz tas noticis, garantēt, ka tiks segti algas prasījumi, kuru piedziņu darba ņēmēji ir centušies panākt tiesā saskaņā ar Kopienas tiesībām, vismaz tad, ja neiespējamība panākt prasījumu segšanu ir saistīta ar darba devēja maksātspēju.

70. Tagad, kad šie abi iebildumi ir atspēkoti, aplūkosim manu priekšlikumu atbildei uz uzdoto jautājumu.

25 — Lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu 3.1. punkta VIII daļas 2. punktā ir precizēts, ka “darba devējs ir atzīts par maksātspējīgu, tādēļ Likuma Nr. 35/2004 [...] 318. panta 1. punktā paredzētais nosacījums ir izpildīts” (franču valodas versijas 6. lpp.).

26 — Šajā ziņā skat. Bronstein, A. S., “La protection des créances salariales en cas d’insolvabilité de l’employeur: du droit civil à la sécurité sociale”, no: *Revue internationale du travail*, 1987, 126. sēj., Nr. 6, 795. lpp.

27 — Skat. 4.2. punkta pirmo daļu pamatojuma izklāstā priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 80/987 [sākotnējā redakcijā] (COM(2000) 832, galīgā redakcija, 7. lpp.).

28 — Mans izcēlums.

29 — Skat. šī priekšlikuma direktīvai pamatojuma izklāsta 4.2. punkta pirmo daļu.

30 — Skat. minētā priekšlikuma direktīvai pamatojuma izklāsta 4.2. punkta otro daļu.

31 — Skat. šo secinājumu 35. punktu.

71. Tā kā, manuprāt, dalībvalsts, kura par atsaucē perioda beigām ir noteikusi dienu, kad iesniegts pieteikums par darba devēja maksātnespējas atzīšanu, nevar sistemātiski neattiecināt garantiju uz prasījumiem, kurus darbinieki pirms pieteikuma par maksātnespēju iesniegšanas ir prasījuši segt un piedzīt piespiedu kārtā, tad atbilde – kurai ierobežojumi laikā būtu jāaskaņo ar nepieciešamību nesamazināt Direktīvā 80/987 iecerēto minimālo aizsardzību tik ļoti, ka tā zustu, kā arī ar vienlīdzīgas attieksmes prasību, – teorētiski var tikt sniegta divos dažādos veidos.

72. Var tikt paredzēts laika ziņā pārceļt prasījumu termiņa iestāšanās dienu, algas prasījumiem, kuru samaksas termiņš ir iestājies atsaucē periodā, pielīdzinot prasījumus, par kuriem tajā pašā laikposmā – pēc nesekmīga mēģinājuma panākt piespiedu piedziņu – ir iesniegts pieteikums par samaksu.

73. Šī risinājuma pamatojumam varu norādīt, ka priekšlikumā Padomes direktīvai, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus par darba ņēmēju aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā – kuru Komisija iesniegusi 1978. gada 13. aprīlī³² –, dalībvalstīm bija noteikts pienākums garantēt neapmaksātos prasījumus, kas radušies divpadsmit mēnešos pirms tam, kad pārtraukti maksājumi, vai prasījumus, par ko “šajā termiņā ir bijis nesekmīgs mēģinājums panākt piespiedu piedziņu”³³.

74. Tomēr šis risinājums man šķiet pārāk tāls no galīgi pieņemtā teksta, kurā nav minēti prasījumi, kuriem būtu bijis nesekmīgs mēģinājums panākt piedziņu, bet ir izvirzīta prasība, ka darba laikposmam jāietilpst atsaucē periodā³⁴.

75. Veiksmīgāks man šķiet otrais risinājums – atzīt atsaucē perioda beigas attiecībā uz darbiniekiem, kuri iepriekš ir sākuši tiesvedību, lai tiktu konstatēti viņu algas prasījumi, un ir vērtīgi centušies panākt piespiedu piedziņu darba devēja maksātnespējas dēļ, uzskatot, ka tādā gadījumā minētais periods sākas ar lūgumu tiesā konstatēt šo prasījumu.

76. Jāatgādina, ka valsts tiesai valsts likums ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši Savienības tiesību prasībām. Man šāda interpretācija nešķiet neiedomājama, jo, negrozot noteikumu, saskaņā ar kuru FGS garantē algas prasījumus, kuru samaksas termiņš ir iestājies sešu mēnešu laikposmā pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas *Tribunal de comércio*, pietiktu uzskatīt, ka šis process attiecībā uz darbiniekiem – kuri sākuši tiesvedību *Tribunal de trabalho*, lai panāktu savu algas prasījumu segšanu – ir atzīstams par ierosinātu dienā, kad iesniegts pieteikums par samaksu.

77. Iesniedzējtiesai būs jānosaka, vai šāda interpretācija ir iespējama, un, ja nav, tai būs jāatsakās piemērot valsts likumu.

IV – Secinājumi

78. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Tribunal Central Administrativo Norte* uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

3. un 4. pants Padomes 1980. gada 20. oktobra Direktīvā 80/987/EEK attiecībā uz darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīvu 2002/74/EK, kopā ar vienlīdzīgas attieksmes principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz valsts tiesībās algas prasījumu garantiju ierobežot līdz prasījumiem, kuru samaksas termiņš iestājies sešu mēnešu laikposmā pirms dienas, kad iesniegts pieteikums par maksātnespējas procesa sākšanu, ar nosacījumu, ka attiecībā uz darbiniekiem,

32 — OV C 135, 2. lpp.

33 — Šī priekšlikuma direktīvai 4. panta b) punkts.

34 — Skat. Direktīvas 80/987 4. panta 2. punktu.

kuri iepriekš ir sākuši tiesvedību, lai tiktu konstatēti viņu algas prasījumi, un kuri ir veltīgi centušies panākt piespiedu piedziņu darba devēja maksātnespējas dēļ, šī atsauces perioda termiņš sākas ar lūgumu tiesā konstatēt šo prasījumu.

Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visas – gan materiālās, gan procesuālās – valsts tiesības, ir jāpārbauda, vai tā var sniegt tādu valsts tiesību interpretāciju, ar ko pamatlieta tiktu atrisināta atbilstoši Direktīvas 80/987 – ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2002/74, – tekstam un mērķim kopā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, un, ja tāda interpretācija nav iespējama, pamatlietā jāatstāj nepiemērotas jebkādas tiesību normas, kas ir tiem pretrunā.